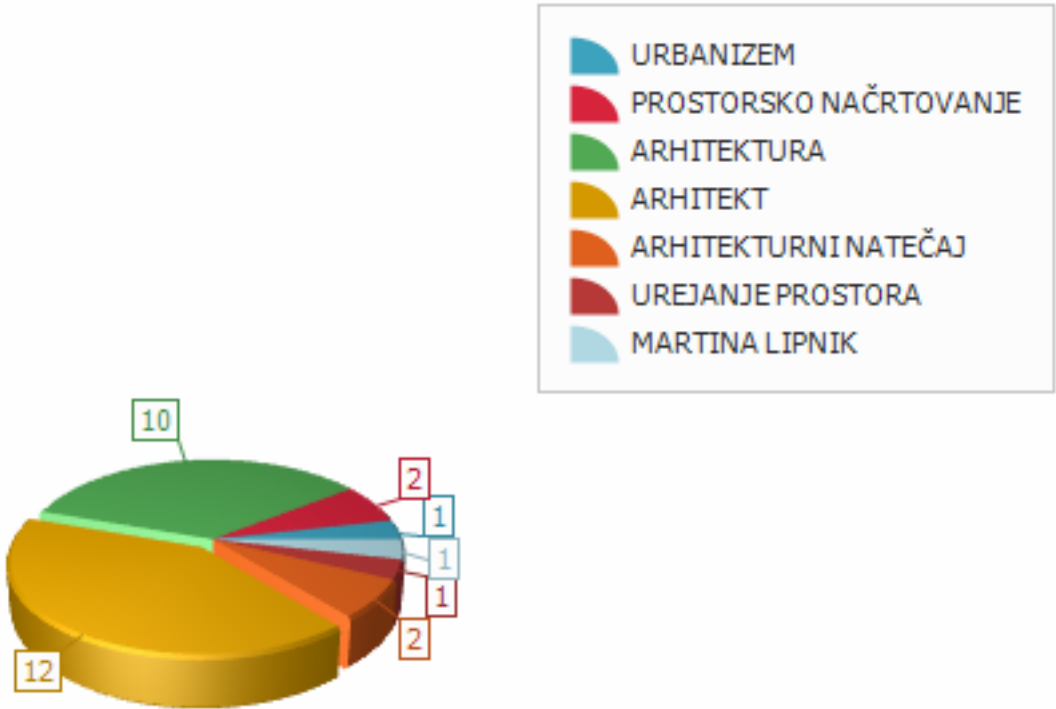

Poročilo
medijskih objav

16.01.2026

Objave v poročilu:

16. 01. 2026	Delo	Stran/Termin: 4	SLOVENIJA
Naslov:	Sodišče terja zakonito prostorsko načrtovanje		
Vsebina:	Občina Piran Ustavni sodniki zadržali sklep o zidavi šestih blokov v Luciji- Župan Korenika krivi vse druge, samo lastnih odločitev ne		
Avtor:	Boris Šuligoj		
Rubrika, Oddaja:	AKTUALNO	Žanr: POROČILO	Naklada: 16.187,00
Gesla:	URBANIZEM, PROSTORSKO NAČRTOVANJE		
16. 01. 2026	Delo	Stran/Termin: 4	SLOVENIJA
Naslov:	Ljubljana ščiti svojo arhitekturo in bančno zgodovino		
Vsebina:	Kulturna dediščina V registru nepremičnin je evidentiranih 333 enot, od stavb in spominskih objektov do naselij in arheoloških najdišč		
Avtor:	Manja Pušnik		
Rubrika, Oddaja:	AKTUALNO	Žanr: POROČILO	Naklada: 16.187,00
Gesla:	ARHITEKTURA, ARHITEKT		
16. 01. 2026	Delo	Stran/Termin: 13	SLOVENIJA
Naslov:	Ko zgodovina sreča sodobnost		
Vsebina:	Arhitektura 2025 Pet projektov lanskega leta, ki s svojo arhitekturno vizijo, materialnostjo in simboliko zaznamujejo sodobni čas		
Avtor:	Aleksandra Zorko		
Rubrika, Oddaja:	KULT	Žanr: POROČILO	Naklada: 16.187,00
Gesla:	ARHITEKTURA, ARHITEKT		
16. 01. 2026	Delo	Stran/Termin: 22	SLOVENIJA
Naslov:	IZPOSTAVITEV BODOČNOSTI- EXPOSITUR ZUKUNFT		
Vsebina:	Mestna galerija Nova Gorica, ob 19. uri		
Avtor:	R. L.		
Rubrika, Oddaja:	DELOSKOP / TV	Žanr: NAPOVEDNIK	Naklada: 16.187,00
Gesla:	ARHITEKT		
16. 01. 2026	Dnevnikov objektiv	Stran/Termin: 2	SLOVENIJA
Naslov:	Energetski megaprojekt		
Vsebina:	Energetski megaprojekt v loku vila ob obalah Somerseta in s 125 podvodnimi turbinami izkoriščala energijo drugega največjega plimovanja na svetu. Njena letna proizvodnja naj bi bila primerljiva z eno izmed najzmogljivejših jedrskih elektrarn na Otoku, dodatna energija pa naj bi		
Avtor:	Aleš Gaube		
Rubrika, Oddaja:	LJUDJE V OBJEKTIVU	Žanr: POROČILO	Naklada: 3.723,00
Gesla:	ARHITEKT		
16. 01. 2026	Primorske novice	Stran/Termin: 27	SLOVENIJA
Naslov:	Različne generacije skupaj!		
Vsebina:	Vsako soboto sem se dve leti zapored odpravljaj iz Kopra proti Renčam, na osemdeset kilometrov dolgo pot.		
Avtor:	Boštjan Bugarič		
Rubrika, Oddaja:	MNENJA	Žanr: KOMENTAR	Naklada: 21.000,00
Gesla:	ARHITEKTURA, ARHITEKT		

16. 01. 2026	Primorske novice	Stran/Termin: 1	SLOVENIJA
Naslov:	Še bomo čakali na hitro cesto Koper-Dragonja		
Vsebina:	istra, kras Vladna ekipa je bila včeraj na obisku v Obalnokraški regiji		
Avtor:	Novinarji PN		
Rubrika, Oddaja:	Naslovna stran	Žanr: NAPOVEDNIK	Naklada: 21.000,00
Gesla:	ARHITEKTURA, ARHITEKT		
16. 01. 2026	Primorske novice	Stran/Termin: 1	SLOVENIJA
Naslov:	EXPO Vipavska dolina naj bi financirali zasebni vlagatelji		
Vsebina:	ajdovščina Arhitekturni natečaj še letos?		
Avtor:	Katja Željan		
Rubrika, Oddaja:	Naslovna stran	Žanr: NAPOVEDNIK	Naklada: 21.000,00
Gesla:	ARHITEKTURNI NATEČAJ, ARHITEKTURA, ARHITEKT		
16. 01. 2026	Primorske novice	Stran/Termin: 2	SLOVENIJA
Naslov:	"Sedaj, ko se poznamo, bo pritožb in nasprotovanj manj"		
Vsebina:	izola Obrambni minister in izolski župan sta vzpostavila dialog z uporabniki območja ladjedelnice		
Avtor:	ŽUR		
Rubrika, Oddaja:	AKTUALNO	Žanr: POROČILO	Naklada: 21.000,00
Gesla:	ARHITEKTURA, ARHITEKT		
16. 01. 2026	Primorske novice	Stran/Termin: 3	SLOVENIJA
Naslov:	Za dvigalo na Markovec zelena luč, za hitro cesto Koper-Dragonja še rdeča		
Vsebina:	Po dvajsetih letih risanja tras še vedno brez hitre ceste med Koprom in Dragonjo		
Avtor:	Jan Klokočovnik		
Rubrika, Oddaja:	AKTUALNO	Žanr: POROČILO	Naklada: 21.000,00
Gesla:	ARHITEKTURA, ARHITEKT		
16. 01. 2026	Primorske novice	Stran/Termin: 5	SLOVENIJA
Naslov:	Prvi tovrstni projekt v državi naj bi financirali zasebni investitorji		
Vsebina:	ajdovščina Župan napoveduje, da bo arhitekturni natečaj za EXPO Vipavska dolina objavljen še letos		
Avtor:	Katja Željan		
Rubrika, Oddaja:	PRIMORSKA	Žanr: POROČILO	Naklada: 21.000,00
Gesla:	ARHITEKTURNI NATEČAJ, ARHITEKTURA, ARHITEKT		
16. 01. 2026	Dnevnikov objektiv	Stran/Termin: 22	SLOVENIJA
Naslov:	Jankovičeva tržnica ohranja več kot Hribarjev in Plečnikov načrt		
Vsebina:	Glede predvidenih rušitev stavb v okolici tržnice, lahko rečemo samo: »Drugi časi, drugačne odločitve!«		
Avtor:	MARTINA LIPNIK		
Rubrika, Oddaja:	ODPRTA STRAN	Žanr: POROČILO	Naklada: 3.723,00
Gesla:	ARHITEKTURA, ARHITEKT, PROSTORSKO NAČRTOVANJE, UREJANJE PROSTORA,		

15. 01. 2026 Življenje in tehnika

Stran/Termin: 66

SLOVENIJA

Naslov: Vitruvijev človek

Vsebina: Kakšno je razmerje med premerom krožnice in stranico kvadrata na sloviti skici Leonarda da Vincija Vitruvijev človek?

Avtor: Borut Jurčič Zlobec

Rubrika, Oddaja: /

Žanr: POROČILO

Naklada: 9.200,00

Gesla: ARHITEKTURA, ARHITEKT

Naslov: Sodišče terja zakonito prostorsko načrtovanje

Avtor: Boris Šuligoj

Rubrika/Oddaja: AKTUALNO

Žanr: POROČILO

Površina/Trajanje: 461,40

Naklada: 16.187,00

Gesla: URBANIZEM, PROSTORSKO NAČRTOVANJE

Sodišče terja zakonito prostorsko načrtovanje

Občina Piran Ustavni sodniki zadržali sklep o zidavi šestih blokov v Luciji – Župan Korenika krivi vse druge, samo lastnih odločitev ne

Ustavno sodišče je pred dnevi sprejelo pobudo piranskega svetnika Davorina Petarosa, da začne postopek za oceno ustavnosti sklepa piranskih občinskih svetnikov, s katerim so hoteli »od mrtvih« obuditi 50 let star zazidalni načrt Lucija II – dodatno ter samo na podlagi sklepa občinskega sveta graditi 120 stanovanj. Piranski župan Andrej Korenika na sodnike in pobudnike ustavne presoje vali krivdo za to, da v tem mandatu ne bo mogel pokazati boljših rezultatov stanovanjske politike.

BORIS ŠULIGOJ

V piranski občini so že leta 1975 sprejeli zazidalni načrt, na podlagi katerega so sezidali veliko stanovanjskih blokov v Luciji. Zaradi pregoste naseljenosti in nepremišljenega urbanizma se je Lucije prijel vzdevek spalno naselje, prostorski načrt je doživljal veliko kritik, zato so sporni zazidalni načrt leta 1999 razveljavili. Najprej so sprejeli družbeni plan občine, potem pa še odlok, v katerem je jasno pisalo, da se na območju Kampolina ne sme več graditi blokov, temveč samo individualne stanovanjske hiše. Župan Andrej Korenika je s pravno pomočjo odvetnika Francija Matoza presodil, da stari zazidalni načrt kljub njegovi očitni razveljavitvi na

- Ustavno sodišče zadržalo izvajanje spornega občinskega sklepa.
- Župan Korenika zdaj pravi, da bo sam predlagal njegovo razveljavitv.
- Pobudnik ustavne presoje zanika, da bi bil proti gradnji neprofitnih stanovanj.

določenih parcelah »ni bil realiziran« in da torej še velja. Maja 2024 je občinski svet podprl županovo prostorsko razlago, po kateri bi z enostavnim občinskim sklepom 26 let po razveljavitvi starega prostorskega načrta tam rad omogočil gradnjo šestih blokov in 120 stanovanj. To naj bi bila javna najemna stanovanja, za katera bi velik del sredstev prispeval Stanovanjski sklad RS.

Napačne trditve občine

Le nekaj občinskih svetnikov je nasprotovalo takšnemu sklepu. Ker jim s prepričevanjem ni uspelo, je Davorin Petaros sprožil ustavno pobudo, piranski župan in njegovi podporniki so ga zato označili za glavnega krivca, da v občini tudi po toliko letih ne bodo dobili večjega števila javnih najemnih stanovanj.

Ugovarjali so, da bi Petaros smel izkazovati pravni interes za ustavno pobudo, prav tako so skušali oporekati, da bi bilo ustavno sodišče pristojno za reševanje pobude o ustavnosti njihovega sklepa. Toda ustavno sodišče je potrdilo, da je Petarov pravni interes izkazan, pa tudi, da je ravno ustavno sodišče pristojno za reševanje take pobude. Zadržali so izvajanje spornega občinskega sklepa in v svoji obrazložitvi navedli še dve pomembni ugotovitvi. Prva je, da sporni občinski

sklep ni običajen sklep občinskega sveta, ampak je po svoji vsebini predpis lokalne skupnosti, torej prostorski izvedbeni akt (odločilni so njegova vsebina in pravni učinki). In drugič: da bi morala občina ob sprejemanju takega prostorskega akta omogočiti sodelovanje javnosti ter uskladiti interese različnih subjektov v prostoru, razvojne potrebe z varstvenimi zahtevami, javno korist z zasebnimi interesi oziroma oblikovati pravne režime za varovanje in rabo prostora. Očitana

nepravilnost pri sprejetem sklepu lahko zato pomeni neskladje z ustavo, so zapisali ustavni sodniki.

Sklep bodo zdaj preklicali

Župan Andrej Korenika je v odgovoru na naša vprašanja dejal, da so takšno odločitev sodišča pričakovali, a da je sodišče z njo onemogočilo gradnjo neprofitnih stanovanj. Iz odgovora je mogoče sklepati, da je za župana pomembnejša gradnja stanovanj kot zakonitost prostorskega akta. Po odločitvi ustavnih

Tako je bila poseljena Lucija že pred več kot 15 leti. Občina Piran po tekočem traku prodaja parcele in bolj malo misli na javna najemna stanovanja. FOTO BORIS ŠULIGOJ

sodnikov ne bo vztrajal do njihove končne presoje, pač pa bo svetnikom kar sam predlagal preklic spornega sklepa. Svojo nenavadno odločitev pojasnjuje z utemeljitvijo, da si bo občina s tem odprla drugačne možnosti reševanja gra-

Ta situacija je nastala zaradi ravnanja občinske uprave. Občina je tista, ki bi morala že zdavnaj sprejeti tako OPN kot tudi OPPN.

ALEŠ VELKAVERH, odvetnik

dnje neprofitnih stanovanj v Luciji. Zakaj ne želi počakati do končne presoje, ki bi pojasnila, ali so svetniki ravnali v skladu z zakonodajo, pa ni želel odgovoriti. Prav tako ne, kako bi lahko zastavili gradnjo novih javnih najemnih stanovanj. »Bilo bi zelo nespametno, da bi svoje načrte razkrival že v fazi priprave, saj so nekateri posamezniki očitno pripravljeni vložiti veliko truda, časa in denarja, da preprečijo gradnjo najemnih stanovanj za piranske občane,« je dejal Korenika.

V enem letu že drugi ustavno sporni primer

Ustavni sodniki so pojasnili, da je v državi samo 22 občin, ki še niso pravočasno sprejele občinskega prostorskega načrta, čas za to pa imajo le še do konca oktobra. Petarsov odvetnik Aleš Velkaverh je poudaril, da stališče občine, po katerem je nujno dopustiti obstoj akta, ker bodo z njim lahko gradili stanovanja, nikakor ne zdrži resne presoje: »Ta situacija je nastala zaradi ravnanja občinske uprave. Občina je tista, ki bi morala že zdavnaj sprejeti tako OPN kot tudi OPPN.«

Petaros pa je odločno zavrnil očitke, da nasprotuje gradnji neprofitnih stanovanj, saj ima občina vsaj en projekt, Košta Sečovlje, s katerim bi lahko že zdavnaj gradila najemna stanovanja, vendar ga že vsaj štiri leta ne uresničuje. V zadnjem letu je to že drugi primer ustavno spornega ravnanja na področju piranskega urbanizma. Ministrstvo za naravne vire in prostor je že pred letom pojasnilo, da je tedaj v piranski občini potekalo pet postopkov nadzora zakonitosti prostorskih aktov, daleč največ v državi. V preteklih letih je na ustavnem sodišču ali na referendumu padlo pet občinskih podrobnih prostorskih načrtov, še nekaj je takih prostorskih aktov, ki so veljavni, vendar zaradi različnih razlogov in okoliščin niso uresničeni.

Naslov: Ljubljana ščiti svojo arhitekturo in bančno zgodovino

Avtor: Manja Pušnik

Rubrika/Oddaja: AKTUALNO

Žanr: POROČILO

Površina/Trajanje: 630,80

Naklada: 16.187,00

Gesla: ARHITEKTURA, ARHITEKT

Ljubljana ščiti svojo arhitekturo in bančno zgodovino

Kulturna dediščina V registru nepremičnin je evidentiranih 333 enot, od stavb in spominskih objektov do naselij in arheoloških najdišč

Ljubljanski mestni svetniki bodo v začetku prihodnjega meseca na predlog oddelka za kulturo odločali o razglasitvi dveh kulturnih spomenikov lokalnega pomena. Komu bodo na magistratu podelili ta status in kaj to sploh pomeni?

MANJA PUŠNIK

V Sloveniji se spomeniki lokalnega pomena razglasijo z odlokom mestnega oziroma občinskega sveta na podlagi zakona o varstvu kulturne dediščine. Po novem bosta ta status pridobili tudi Mestna hranilnica ljubljanska s sedežem v Čopovi ulici 3 in Galerija Dessa na Židovski stezi 4.

V registru nepremičnin kulturne dediščine je v glavnem mestu registriranih 333 enot – od stavb in spominskih objektov do arheoloških najdišč, parkov in naselij. V središču prestolnice imata ta naziv, denimo, stavba Slovenske filharmonije in palača Kazina. V krajinskem parku Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib pa so med kulturnimi spomeniki lokalnega pomena Cankarjeva spominska soba na Rožniku, Hotel Tivoli, spomenik rudarja in Arheološko najdišče Ljubljana.

- Mestna hranilnica ljubljanska je bila prva resna konkurenca nemški Kranjski hranilnici.
- Galerija Dessa je osrednja platforma za arhitekturno kulturo v Ljubljani in Sloveniji.
- O odloku bodo mestni svetniki odločali na seji, 2. februarja.

Med enotami kulturne dediščine pa so tudi skulpturi *Dečka z ribo* in *Pastirčka*, spomenik Ivanu Cankarju na Rožniku ter cerkev Marijinega obiskanja na Rožniku.

Velik pomen Mestne hranilnice

Mestna hranilnica ljubljanska je prva slovenska bančna ustanova, katere ustanovitev je zelo podpiral takratni ljubljanski svetnik in kasneje župan Ljubljane Ivan Hribar in je bila prva resna konkurenca nemški Kranjski hranilnici.

»S promoviranjem varčevanja in zagotavljanjem virov za financiranje je postala pomemben dejav-

nik gospodarske rasti v mestu. Ob podpori slovenskih političnih elit se je izoblikovala ne le kot mestna, ampak tudi kot osrednja slovenska finančna ustanova,« so zapisali v gradivu za februarско sejo mestnega sveta.

Mestna hranilnica je ena od najpomembnejših javnih stavb, zgrajenih v popotresni obnovi Ljubljane, ki se »v primerjavi z navznoter usmerjenimi mestnimi palačami 19. stoletja s trgovskim pritličjem odpre v ulični prostor, z najemniškimi stanovanjskimi prostori v nadstropjih pa omogoči delno trženje«.

Odločitev ZVDKS

Iz predloga mestnega odloka je razvidno, da so se za razglasitev Mestne hranilnice za kulturni spomenik lokalnega pomena odločili strokovnjaki ljubljanske enote Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS) zaradi zagotavljanja celovitosti in ohranjanja vrednot spomenika ter njegovega izjemnega pomena.

Tako bo treba pred kakršnimi koli posegi v to stavbo pridobiti kulturnovarstveno soglasje zavoda, lastnica, to je Nova Ljubljanska banka (NLB), pa je bila konec septembra lani seznanjena z odločitvijo, da bo stavba razglašena za lokalni kulturni spomenik.

Mestna hranilnica ljubljanska je bila ustanovljena leta 1825 kot ljubljanska hranilnica, ki je prebivalcem mesta pomagala pri varčevanju in zagotavljanju manjših posojil. Tej ustanovi se je kasneje spremenil status, postala je pomembna banka v slovenskem bančnem sistemu.

Po osamosvojitvi Slovenije in privatizaciji bank v 90. letih prejšnjega stoletja se je postopoma povezovala z večjimi finančnimi institucijami. Banka NLB je njena lastnica postala leta 1994. Od leta 2021 je v tej zgodovinski, secesijsko-historični stavbi urejen

Galerija Dessa deluje kot eden izmed osrednjih prostorov za predstavljanje arhitekturne kulture v Sloveniji. FOTO BLAŽ SAMEC

Od leta 2021 je v secesijski stavbi Mestne hranilnice ljubljanske urejen Bankarium – Muzej bančništva Slovenije. FOTO VORANC VOGEL

Bankarium – Muzej bančništva Slovenije. Gre za muzejsko razstavišče, ki obiskovalcem predstavi zgodovino denarja, bančništva in bančnih praks na Slovenskem – od prve Mestne hranilnice do sodobnih digitalnih denarnic.

Delo priznanega arhitekta Podrecce

Galerija Dessa je specifična arhitekturna in oblikovalska galerija

v središču Ljubljane, ki deluje kot eden izmed osrednjih prostorov za predstavljanje arhitekturne kulture v Sloveniji. Tudi tej stavbi bodo mestni svetniki podelili naziv kulturni spomenik lokalnega pomena.

Akronim Dessa izhaja iz Delovne skupnosti samostojnih arhitektov, skupine, ustanovljene decembra 1982. Ureditev galerije je delo priznanega arhitekta Borisa Podrecce, ustanovljena pa je bila v času

takratne socialistične Jugoslavije, ko so bile razmere delovanja neprimerljive z današnjimi.

Galerija je že desetletja osrednja platforma za arhitekturno kulturo v Ljubljani in Sloveniji ter pomembno prispeva k širjenju arhitekturnega znanja, refleksije in kritike, tako v strokovnih kot širših družbenih krogih, ima pa tudi več vlog v kulturnem in strokovnem prostoru. Med drugim

pripravljajo razstave arhitekture in oblikovanja s poudarkom na kakovosti, družbeni odgovornosti in inovativnosti projektov ter spodbujajo slovensko in mednarodno arhitekturno sceno. »Bila je prva in dolga leta edina institucija iz vzhodnega dela Evrope, ki je bila članica svetovnega komiteja, ki podeljuje najpomembnejše evropske nagrade za arhitekturo EumiesAwards,« piše na njihovi spletni strani.

16. 01. 2026 Delo

Stran/Termin: 13

Naslov: Ko zgodovina sreča sodobnost

Avtor: Aleksandra Zorko

Rubrika/Oddaja: KULT

Žanr: POROČILO

Površina/Trajanje: 1.451,09

Naklada: 16.187,00

Gesla: ARHITEKTURA, ARHITEKT

Ko zgodovina sreča sodobnost

Arhitektura 2025 Pet projektov lanskega leta, ki s svojo arhitekturno vizijo, materialnostjo in simboliko zaznamujejo sodobni čas

Vhod v podzemno postajo Monte Sant'Angelo – Tralano v Neaplju je po navdihu Dantejevega *Pekla* in vulkanske pokrajine oblikoval britansko-indijski kipar Anish Kapoor. FOTO ARHIV AVTORJA

Od monumentalnega muzeja o starodavni civilizaciji do sodobnih infrastrukturnih posegov – izbrani projekti iz Egipta, Japonske, Velike Britanije, Združenih arabskih emiratov in Italije, ki so lani stopili v ospredje, kažejo, kako se arhitekti odzivajo na zgodovinski kontekst, sodobni čas, trajnostne izzive, pa tudi simbolno vlogo zlasti javnih stavb. Vsak na svoj način združuje tehnične ambicije in funkcionalnost, hkrati pa pomembno zaznamujejo krajine, v katere so umeščeni.

ALEKSANDRA ZORKO

Muzej, ki ga varuje tritisočletni kip Ramzesa II.

Po večkrat preloženem odprtju so v Egiptu novembra končno le odprli Veliki egipčanski muzej, ki slovi kot največji muzej na svetu, posvečen eni sami civilizaciji. Stoji na strateški lokaciji nasproti piramide v Gizi, zasnovali so ga v bi-

roju Heneghan Peng Architects iz Dublina. Muzej je eden najbolj velikopoteznih muzejskih projektov zadnjih desetletij, stal je kar okoli 1,2 milijarde evrov.

Zmagovalna rešitev irskega biroja temelji na strogi trikotni geometriji, ki je usmerjena k piramidam in s tem vzpostavlja subtilen, a jasen odnos do zgodovinske krajine. Njegova površina meri 500.000 kvadratnih metrov, notranjost obsega 24.000 kvadratnih metrov stalnih razstav, konferenčne in izobraževalne dvorane, otroški muzej ter sodoben raziskovalno-restavratski center. Z mogočno stekleno fasado ponazarja obliko piramid.

Obiskovalci lahko v njem občudujejo okoli 100.000 artefaktov iz vseh obdobjev egipčanske zgodovine, od prazgodovine do grško-rimskega obdobja. Med eksponati izstopajo predmeti iz grobnice faraona Tutankamona, ki so prvič v celoti razstavljeni skupaj. Med njimi so osupljivi zlati maski, prestol in kočije.

Vhodni atrij varuje 11-metrski kip Ramzesa II., star približno

3200 let, ki je desetletja stal v središču Kaira, dokler ga niso preselili v novi muzej. Obiskovalce vodi navzgor šestnadstropno stopnišče z razgledom na piramide, povezuje pa ga most za pešce in električna vozila, ki omogočajo neposreden dostop do arheološkega območja Gize.

Krožna struktura za Guinnessov rekord

Svetovno razstavo Expo 2025 v Osaki je zaznamovala lesena krožna struktura Grand Ring oziroma Veliki obroč, ki je nastala po zamisli japonskega arhitekta Soua Fudžimota. Pri Guinnessovi knjigi rekordov so jo razglasili za največjo leseno arhitekturno zgradbo na svetu.

Gre za 20 metrov visoko leseno konstrukcijo s premerom 600 metrov in obsegom približno dva kilometra, po površini pa meri 61.035 kvadratnih metrov. Zgrajena je bila iz približno 27.000 kubičnih metrov lesa, med drugim iz japonske ciprese in cedre ter evropske

skega rdečega bora. Za gradnjo so uporabili kombinacijo sodobnih gradbenih metod in tradicionalnih spojev nuki (pri teh je vodoravni nosilec vpet v navpični steber), ki se uporabljajo pri gradnji japonskih svetišč in templjev. Pri tem ni uporabljenih vijakov, konstrukcijo pa je mogoče preprosto razstaviti. Arhitekt Sou Fujimoto je zasnovano utemeljil na ideji kroženja – ljudi, idej, materialov in energije.

Osmerokotni tloris za boljšo osvetlitev stanovanj

Stanovanjska stolpnica The Octagon, ki so si jo zamislili v biroju Glenn Howells Architects, je s 155 metri in 49 nadstropji najvišja stavba v Birminghamu. V njej je 370 stanovanj.

Kot pravijo v biroju, osmerokotni tloris med drugim zagotavlja boljšo učinkovitost gradnje: nižje razmerje med stenami in tlemi, centralizirano jedro za stabilnost in krajše servisne poti ustvarjajo strukturo, ki je hkrati elegantna in ozaveščena o virih – filozofija »manj je več«, izražena v merilu. Osmerokotni tloris naj bi omogočal tudi boljšo osvetlitev stanovanj, raznolike poglede in boljšo vpetost v mestno tkivo. Projekt je del širše regeneracije mestnega središča.

Muzej s petimi krili za naravno prezračevanje

Arhitekti iz biroja Foster + Partners, ki ga vodi Pritzkerjev nagrajenec, 89-letni sir Norman Foster, so zasnovali Zajedov nacionalni muzej Združenih arabskih emiratov v Abu Dabiju. V njem ne predstavljajo le zgodovinskih artefaktov, temveč je tudi kulturni in izobraževalni center, ki združuje zgodovino naroda, posvečen je spominu na ustanovitelja države šejka Zajeda bin Sultana Al Nahjana.

Stavbo zaznamuje pet visokih jeklenih kril, ki zagotavljajo naravno prezračevanje in svetlobo. Omenjene strukture niso le vizualni simbol, ampak so del pasivnih prezračevalnih sistemov in trajnostne zasnove stavbe. Krila so zaste-

kljena, tako da usmerjajo naravno svetlobo v galerije spodaj, in vsako je mogoče individualno nastaviti.

Stavba ima približno 66.000 kvadratnih metrov površin, v njej je več notranjih in zunanjih galerijskih prostorov. Muzejski prostori so pod nasipom oziroma teksturiranimi fasadami. Nasip ščiti notranje prostore pred sončnimi žarki, prav tako preprečuje vdor toplote v stavbo.

V zunanosti muzeja je zasnovan vrt, ki stavbo povezuje z obalo. Združuje krajino in dediščino in je zasnovan kot prostor za druženje. Obiskovalci so vabljeni tudi na senčno pot, ki vodi do razgledne ploščadi na vrhu nasipa, ob vznožju jeklenih kril, ki ponuja panoramski razgled na okolico.

Kot Dantejev Pekl in vulkanska pokrajina skupaj

Britansko-indijski kipar Anish Kapoor, eden najvplivnejših in najbolj inovativnih umetnikov našega časa, je oblikoval eno posebnějšíh podzemnih postaj, in sicer Monte Sant'Angelo – Traiano v Neaplju. Vhod vanjo sta navdihnili Dantejev Pekl in vulkanska pokrajina. Zaobljeno biomorfično strukturo v zunanosti so izdelali iz kortena. Deluje, kot bi vzkliła iz tal in vodi v podzemlje, to naj bi bil rezultat Kapoorjevega razmisleka o telesu, mitu in praznini. Kot je dejal avtor, se mu je zdelo pomembno, da poskuša odgovoriti, kaj v resnici pomeni iti pod zemljo. Ideja je bila, da bi predor obrnili navzven, kot nogavico.

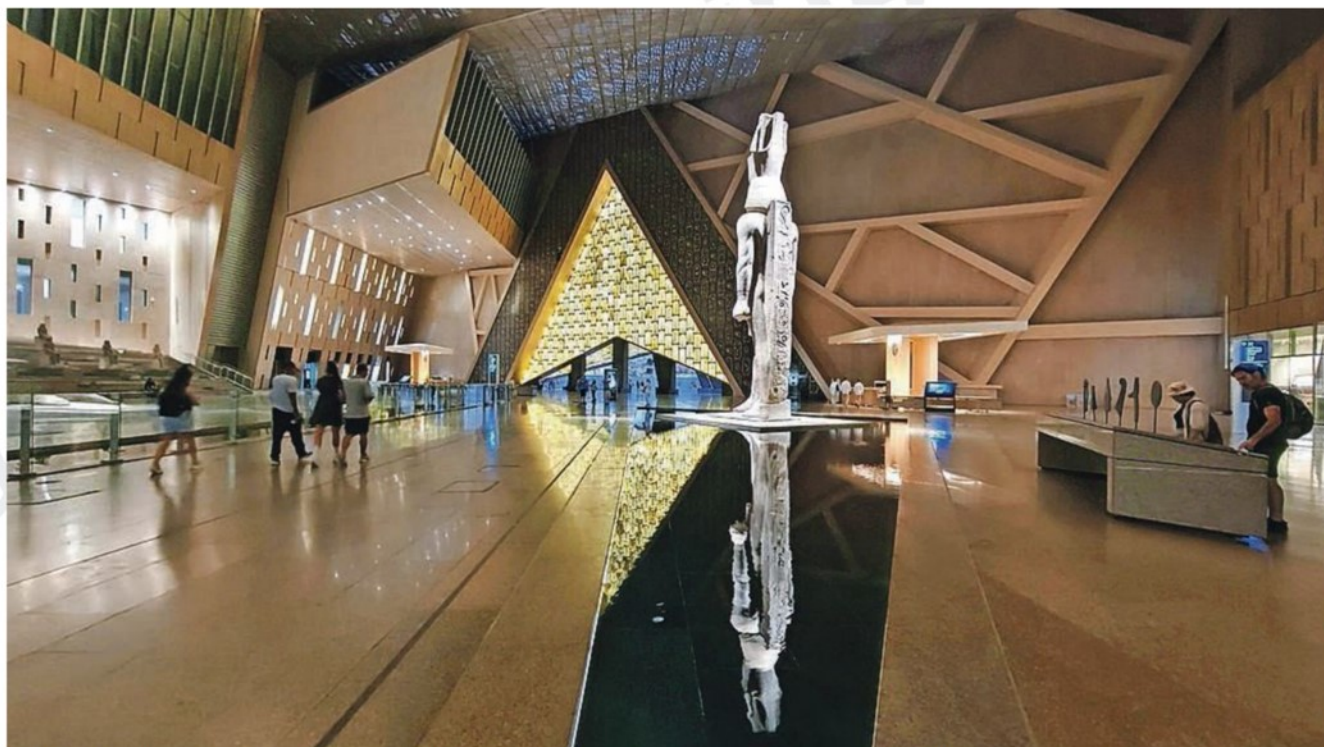
Je prva postaja, ki je v celoti odprta na novi liniji 7, pomembna je za mobilnost študentov in prebivalcev zahodnih mestnih četrti. Projekt se je začel že leta 2003 v sklopu širše posodobitve sistema podzemne železnice v Neaplju, po več kot dvajsetih letih načrtovanja, razvoja in gradnje pa so podzemno postajo lani tudi odprli. Projekt je del programa Stazioni dell'Arte – serije arhitekturno-umetniških postaj, ki vključujejo dela priznanih arhitektov in umetnikov ter pomenijo urbanistično regeneracijo.

Zajedov nacionalni muzej v Abu Dabiju s petimi visokimi jeklenimi krili, ki zagotavljajo naravno prezračevanje in svetlobo, je bil zgrajen po načrtih biroja Foster + Partners. FOTO KATERINA ELAGINA/SHUTTERSTOCK

Svetovno razstavo Expo 2025 v Osaki je zaznamovala lesena krožna struktura Grand Ring, ki si jo je zamislil japonski arhitekt Sou Fudžimoto. FOTO SHAWN.CCF/SHUTTERSTOCK

Veliki egipčanski muzej v Gizi so zasnovali v dublinskem biroju Heneghan Peng Architects. FOTO TURKEY PHOTO/SHUTTERSTOCK

Pod osmerokotno stolpnico v Birminghamu so se podpisali v biroju Glenn Howells Architects.

16. 01. 2026 Delo

Stran/Termin: 22

Naslov: IZPOSTAVITEV BODOČNOSTI- EXPOSITUR ZUKUNFT

Avtor: R. L.

Rubrika/Oddaja: DELOSKOP / TV

Žanr: NAPOVEDNIK

Površina/Trajanje: 138,37

Naklada: 16.187,00

Gesla: ARHITEKT

RAZSTAVA IZPOSTAVITEV BODOČNOSTI – EXPOSITUR ZUKUNFT

**Mestna galerija Nova Gorica,
ob 19. uri**

*Izpostavitelj bodočnosti je široka in aktualna tema, ob kateri sta skupni interes za povezovanje našli vizualna umetnica, arhitektka in kuratorka **Tanja Prušnik** ter umetnostna zgodovinarica in likovna kritičarka **Milena Koren Božiček**. Kako se ljudje vidijo v prihodnosti? Kako se obnaša človek do drugih? Kakšna bo percepcija v prihodnjem novem okolju? Bomo gensko spremenjeni*

ljudje z organi iz laboratorija ali celo sintetična bitja? Ali pa bodo naše zaznavanje nadzorovale druge inteligence? Bodo demokracija, humanost in družbenokritične vrednote, ki so nam zdaj zelo pomembne, še vedno pomembne? To so le nekatera vprašanja, ki jih bo odpirala pričujoča skupinska razstava. Kuratorki bosta predstavili avtorje iz Avstrije in Slovenije, ki eksponirajo aktualne poglede na prihodnje dogodke. Razstava bo na ogled do 26. februarja.

R. L.

FOTO ARHIV MESTNE GALERIJE

16. 01. 2026 Dnevnikov objektiv

Stran/Termin: 2

Naslov: Energetski megaprojekt

Avtor: Aleš Gaube

Rubrika/Oddaja: LJUDJE V OBJEKTIVU

Žanr: POROČILO

Površina/Trajanje: 125,22

Naklada: 3.723,00

Gesla: ARHITEKT

Energetski megaprojekt

Arhitektka Julia Barfield, ki je zasnovala znano britansko znamenitost London Eye in razgledni stolp i360 v Brightonu, želi svoj novi megaprojekt izvesti v morju. Skupaj z lokalnim konzorcijem je zasnovala enajst milijard funtov vredno ogromno elektrarno na plimovanje med Mineheadom in Watchetom. Kar 22 kilometrov naj bi bil velik ta megaprojekt, s katerim bi lahko zagotovili dovolj energije za približno dva milijona domov. Elektrarna bi se

Arhitektka Julia Barfield pravi, da če se že odločimo za širjenje uporabe umetne inteligence, je bolje, da to počnemo z obnovljivim virom energije.

v loku vila ob obalah Somerseta in s 125 podvodnimi turbinami izkoriščala energijo drugega največjega plimovanja na svetu. Njena letna proizvodnja naj bi bila primerljiva z eno izmed najzmogljivejših jedrskih elektrarn na Otoku, dodatna energija pa naj bi bila za Veliko Britanijo tudi zaradi povečane uporabe energetske potratne umetne inteligence nujno potrebna. Pričakuje se namreč, da bi se do leta 2050 energetska poraba Združenega kraljestva lahko podvojila. Barfieldova nove megaelektrarne ni načrtovala zgolj kot še eno od ljudi odtujeno infrastrukturno pogruntavščino. Na vrhu elektrarne je namreč predvidela sprehalno in kolesarsko pot, v okviru projekta pa bi zgradili marino za vodne športe, kopališče, razgledni stolp ter območje za morsko kmetijstvo z vzgojo školjk in alg. Pri lokalnih oblasteh so se za projekt močno zagreli, saj v njem vidijo tudi turistično znamenitost, ki bi v njihove kraje privabila več obiskovalcev. V prvi vrsti pa gre vendarle za projekt, ki bi zaradi bolj predvidljivega plimovanja od drugih alternativnih virov energetske oskrbe lahko predstavljal zanesljiv vir dodatne energije za Veliko Britanijo.

Naslov: Različne generacije skupaj!

Avtor: Boštjan Bugarič

Rubrika/Oddaja: MNENJA

Žanr: KOMENTAR

Površina/Trajanje: 336,75

Naklada: 21.000,00

Gesla: ARHITEKTURA, ARHITEKT

Vsako soboto sem se dve leti zapored odpravljaj iz Kopra proti Renčam, na osemdeset kilometrov dolgo pot. V Renčah stoji hotel za oskrbo starejših s koncesijo - kraj, kamor sem zaradi bolezni preselil očeta.

BOŠTJAN BUGARIČ

NARAVA JE **ARHITEKTURA**

Različne generacije skupaj!

Po dolgih dneh, preživetih med hodniki izolske bolnišnice, sem moral sprejeti odločitev, ki ni imela prave alternative. Z življenjem, razpetim med Koprom in Berlinom, nisem več zmozel skrbeti zanj drugače kot na daljavo.

Hiša, v kateri je ostal sam, je bila prevelika za enega človeka. Prostori so začeli propadati in prodaja je bila edini razumen izhod, čeprav ni prinesla olajšanja. Prvič sem se na pot v Renče odpravil v marčevskem deževnem jutru. Dež je mehčal obrise ceste in zarisoval ritem brisalcev, ki so merili čas mojih sobot. Od takrat naprej je ta vožnja postala stalnica - ne kot izbira, temveč kot dolžnost.

Še enkrat sem pogledal na seznam nalog pred odhodom v Berlin. Ena postavka vztraja bolj kot druge: Pokliči v dom starejših Koper. Klic, ki sem ga mesec dni odlagal, ker sem že poznal odgovor. Globoko sem vdihnil in odtipkal znano številko. "Od najinega zadnjega pogovora se žal ni sprostilo nobeno mesto," pove socialna delavka s stoicnim glasom. "Oseminšestdeseti ste na čakalni listi." Naj pokličem spet čez nekaj mesecev, mi je rekla.

Odložil sem telefon in obstal v praznini. Kako naj očetu še enkrat razložim, da prostora ni? Kljub obljubam, da ga bom spomladi pripeljal nazaj na morje, bližje k meni. Bližje temu, kar sem mu obljubil.

Čakalne vrste za domove za starejše se merijo v letih. Očeta bi moral vpisati takrat, ko še ni bilo potrebe - a kako naj bi vedel, da bo oče nenadoma zbolel. Bi ga moral prijaviti že ob upokojitvi?

Ko mi je prijateljica pripovedovala, da je za obnemoglo mammo doma skrbela sedem let, sem razmišljal, kaj vse je morala pri tem izgubiti. Sam sem se iz vsakega obiska vračal s slabo vestjo. Poenoteno bivanje v domovih se mi zdi nehumano: starejši izgubljajo stik z drugimi generacijami in ostajajo sami.

tim se pregledovanja primerov bivanja za tretje življenjsko obdobje v različnih državah in ugotavljam, da so tudi arhitekturni primeri na tem področju precej skopi. Investitorjev ne zanimajo tovrstni eksperimenti bivanja, države pa imajo velikokrat drugačne prioritete. Razmišljam, kako bi lahko primeri arhitekturnih zasnov, ki vključujejo skupno bivanje različno starih generacij, omogočili dostojnejše pogoje bivanja, ne glede na starost. Skupnimi prostori srečevanja, kjer se izpostavijo in rešujejo vsako-

s prenovo objekta Sargfabrik oblikuje alternativni stanovanjski model za različne starosti. Združenje za Integrativni življenjski slog je s prenovo oblikovalo petinsedemdeset stanovanj velikosti 45 kvadratnih metrov, z možnostjo povezovanja do šestih enot, oblikovanih v posebno skupnostno bivanje različnih generacij s skupno kuhinjo, knjižnico, zunanjim vrtom, bazenom in prostorom za druženje.

A svet se vrti naprej in kapital razporeja privilegije. Kar sem lahko storil sam, je bilo to, da sem očeta digitalno opismenil. Tako sva se začela srečevati na kavi prek kamere in pisati kratka sporočila, kadar ga je dohitela osamljenost. Splet mu je odprl pogled v življenje sorodnikov, v novice sveta, v knjige, časopise, filme, glasbo, v drobne razpoke vsakdana, skozi katere je še prihajalo življenje.

Nihče pa nama ni mogel vzeti sobot. Tistih, ko sva preizkušala nove gostilne na Goriškem in se smejala vprašanju, ali bo hotelski internet tokrat deloval - saj je bil on edini stanovalec, ki ga je sploh uporabljal. Hotel je postal njegovo bivališče. S tem se je sprijaznil. Jaz pa sem se na poti nazaj vedno znova spraševal, kaj bi še lahko naredil, da bi mu bilo lažje. Ako bi obstajalo več modelov bivanja, kakršen je dunajski Sargfabrik, bi bil zagotovo bolj miren. •

Razmišljam, kako bi lahko primeri arhitekturnih zasnov, ki vključujejo skupno bivanje različno starih generacij, omogočili dostojnejše pogoje bivanja, ne glede na starost.

S skupnimi prostori srečevanja, kjer se izpostavijo in rešujejo vsakodnevne težave in s tem omogočajo nove priložnosti socialnih interakcij. Starejši tako niso odmaknjeni v zaprto strukturo, ampak imajo možnost vzpostavljanja novih socialnih stikov.

Gradnja domov za starejše ob tovrstnih zgodbah in vse večjem staranju prebivalstva postaja utopična zahteva. Starost je marginalizirana in potisnjena na rob družbene percepcije. Kaj nas še lahko prepriča, da bomo to realnost izkusili tudi sami v prihodnosti? Lo-

dnevne težave in s tem omogočajo nove priložnosti socialnih interakcij. Starejši tako niso odmaknjeni v zaprto strukturo, ampak imajo možnost vzpostavljanja novih socialnih stikov.

Morebiti bi se morali zgledovati po bližnjem dunajskem projektu, kjer se

16. 01. 2026 Primorske novice

Stran/Termin: 1

Naslov: Še bomo čakali na hitro cesto Koper-Dragonja

Avtor: Novinarji PN

Rubrika/Oddaja: Naslovna stran

Žanr: NAPOVEDNIK ČLANKA

Površina/Trajanje: 260,63

Naklada: 21.000,00

Gesla: ARHITEKTURA, ARHITEKT

ISTRA, KRAS • Vladna ekipa je bila včeraj na obisku v Obalno-kraški regiji

Še bomo čakali na hitro cesto Koper-Dragonja

Na seji v Kopru je vlada sprejela niz odločitev, ki so večinoma povezane s Primorsko.

• NOVINARJI PN

Prenos zemljišča na koprsko občino, kar naj bi omogočilo gradnjo dvigala na Markovec, razglasitev cerkvice v Hrastovljah za kulturni spo-

menik državnega pomena, nov operacijski blok v izolirski bolnišnici ... To je nekaj dobrih novic s seje vlade, ki je bila včeraj na obisku v Obalno-kraški regiji. Obetavnih novic glede gradnje

hitre ceste Koper-Dragonja, ki bi slovensko Istro razbremenila tranzitnega prometa, pa še ni. Ministrica **Alenka Bratušek** zamude pri projektu v veliki meri pripisuje lokalnemu prebivalstvu

oziroma zahtevam po spremembi trase. Vladna ekipa je prekrizala dovršen del Istre in Krasa, obiskala vrsto ustanov in podjetij ter se srečala z župani in gospodarstveniki. → 2-4

Naslov: EXPO Vipavska dolina naj bi financirali zasebni vlagatelji

Avtor: Katja Željan

Rubrika/Oddaja: Naslovna stran

Žanr: NAPOVEDNIK ČLANKA

Površina/Trajanje: 214,66

Naklada: 21.000,00

Gesla: ARHITEKTURNI NATEČAJ, ARHITEKTURA, ARHITEKT

AJDOVŠČINA • Arhitekturni natečaj še letos?

EXPO Vipavska dolina naj bi financirali zasebni vlagatelji

• KATJA ŽELJAN

O postavitvi EXPA Vipavska dolina, sodobnega prodajno-razstavnega prostora, v katerem bodo lokalna podjetja in drugi ponudniki predstavljali svojo odličnost, se govori že vrsto let, letos pa naj bi projekt začel dobivati konkretnije oblike. Po napovedih naj bi arhitekturni natečaj za prvi tovrstni projekt v državi objavili še letos. Gre za stičišče lokalnih ponudnikov in proizvajalcev ter obiskovalcev in potrošnikov. Kompleks naj bi

s svojo ponudbo pritegnil in privabil tudi tranzitne potnike. In če je občina Ajdovščina pri uresnitvi projekta še pred leti računala na denar države in EU, ajdovski župan **Tadej Beočanin** zdaj priznava, da naj bi približno 25 milijonov evrov vreden projekt financirali pretežno zasebni investitorji. Ima pa občina za EXPO Vipavska dolina že nekaj časa rezervirano zemljišče ob južnem robu Ajdovščine, na območju med reko Hubelj, hitro cesto in obvoznico. → 5

FOTO: ARHIV OBČINE AJDOVŠČINA

Tako so si pred šestimi leti zamislili paviljon Tržnica okusov Vipavske doline.

Naslov: "Sedaj, ko se poznamo, bo pritožb in nasprotovanj manj"

Avtor: ŽUR

Rubrika/Oddaja: AKTUALNO

Žanr: POROČILO

Površina/Trajanje: 220,62

Naklada: 21.000,00

Gesla: ARHITEKTURA, ARHITEKT

IZOLA • Obrambni minister in izolski župan sta vzpostavila dialog z uporabniki območja ladjedelnice

“Sedaj, ko se poznamo, bo pritožb in nasprotovanj manj”

Obrambni minister Borut Sajovic se je včeraj na izolski občini v okviru vladnega obiska sestel z županom Milanom Bogatičem. Sestanku so se pridružili tudi predstavniki uporabnikov območja izolske ladjedelnice, ki je bila osrednja tema pogovorov.

• “Slovenija je in ostane pomorska država, pomorska država pa potrebuje ladjedelniško dejavnost,” je po srečanju dejal obrambni minister **Borut Sajovic** in dodal, da mora nekdo servisirati več kot 4000 plovil v slovenskem morju ter vzdrževati ribiško floto. To je treba početi na zakonit in urejen način, je še poudaril.

Sestanek je bil po ministrovih besedah namenjen predvsem vzpostavitvi dialoga s predstavniki uporabnikov

območja izolske ladjedelnice. Lastnica slednjega je namreč država, ministrstvo za obrambo je upravljaec območja, ne pa tudi posestnik.

Minister Sajovic je prepričan, da ladjedelnico čakajo boljši časi, saj so na včerajšnjem sestanku vzpostavili dialog z vsemi deležniki. “Dialog je vzpostavljen, poznamo se. Iskreno smo si povedali vse. Nismo se prišli kazat, ampak pogovoriti, dogovoriti in najti rešitev. Prepričan sem, da jo

bomo.” Napovedal je, da bodo uredili razmerja z najemniki in pripravili ureditveni načrt za celotno območje.

Vojske v Izolo ne bo

“Naša edina dodatna dejavnost v tem prostoru bodo prostori za zaščito in reševanje - za operacije, ki so na morju,” je še dejal Sajovic. Poudaril je je, da vojske v Izolo ne bo: “Vojska in naše ladje so v Ankaranu, kjer imajo od lanskega leta prvič končno pomol. Tu v ladjedelnici potrebujemo samo delček kapacitet za sistem varstva in zaščite morje. Za vse drugo smo poskrbeli v Ankaranu.”

“Zadovoljen sem, ker smo se dokončno enkrat skupaj usedli s tistimi, ki na nek na-

čin uzurpirajo lastništvo, ki ni njihovo,” je dejal izolski župan **Milan Bogatič**. “Sodno je bilo jasno določeno, da je država postala lastnik, ministrstvo za obrambo pa še nima razpolagalne pravice. Karkoli se bo dogajalo s to dejavnostjo, mora iti po legalni poti,” je še dodal in pojasnil, da to v praksi pomeni, da bo država območje prevzela, obnovila in dala v najem.

Na vprašanje, ali ga bodo dobili v najem tisti, ki ga danes uporabljajo, je minister Sajovic odgovoril, da “na teh 40 kilometrih slovenske obale prav veliko drugih sploh nimamo.” Pojasnil je še, da je vloga uporabnikov območja (Ladjedelnica Izola d.o.o.) na tem prostoru “potrebna in dragocena”. • **ŽUR**

FOTO: ARHIV PN

Obrambni minister je prepričan, da Slovenija potrebuje ladjedelniško dejavnost, če želi ostati pomorska država.

16. 01. 2026 Primorske novice

Stran/Termin: 3

Naslov: Za dvigalo na Markovec zelena luč, za hitro cesto Koper-Dragonja še rdeča

Avtor: Jan Klokočovnik

Rubrika/Oddaja: AKTUALNO

Žanr: POROČILO

Površina/Trajanje: 412,83

Naklada: 21.000,00

Gesla: ARHITEKTURA, ARHITEKT

KOPER • Po dvajsetih letih risanja tras še vedno brez hitre ceste med Koprom in Dragonjo

Za dvigalo na Markovec zelena luč, za hitro cesto Koper-Dragonja še rdeča

Začetek gradnje težko pričakovane hitre ceste med Koprom in Dragonjo, ki naj bi razbremenila slovensko Istro tranzitnega prometa, še vedno nima določenega datuma. To je za Primorske novice ob obisku vlade v Kopru potrdila ministrica za infrastrukturo Alenka Bratušek. Zamude pri projektu v veliki meri pripisuje lokalnemu prebivalstvu in zahtevam po spremembi trase.

• JAN KLOKOČOVNIK

Na srečanju ministrice za infrastrukturo **Alenke Bratušek** in koprskega župana **Aleša Bržana**, ki je potekalo v sklopu včerajšnjega vladnega obiska obalno-kraške regije, so bile v ospredju infrastrukturne teme. Med njimi tudi panoramsko dvigalo na Markovec ter dolgo pričakovana hitra cesta med Dragonjo in Koprom. Cesta kljub večdesetletnim obljubam ostaja neuresničena, prometne težave

prebivalcev pa se iz leta v leto stopnjujejo.

Na vprašanje Primorskih novic, kaj konkretno sta vlada in ministrstvo za infrastrukturo storila za pospešitev gradnje kraka hitre ceste med Dragonjo in Koprom, je ministrica odgovorila, da se pravkar zaključuje serminska vpadnica, hkrati pa se začneja gradnja bertoške vpadnice, ki bosta po njeni oceni odnesli del tranzitnega prometa.

Bržan je potožil, da v Sloveniji prostorsko umeščanje

velikih projektov traja preveč časa: "To bo treba spremeniti v enem od naslednjih mandатов, katerekoli vlade." Da umeščanje traja predolgo, in to ne zgolj na primeru slovenske Istre, se strinja tudi ministrica. "Vsakič, ko se odločimo, da traso nekoliko spremenimo, smo praktično na začetku," je dejala ministrica in dodala: "Ko pride do javne razgrnitve in ni preveč pripomb, se da postopke relativno hitro pripeljati do konca."

DPN za hitro cesto predvidoma leta 2027

Ob tem smo jo še vprašali, ali po njenem mnenju postopke zavirajo pripombe krajanov. "Strokovnjaki nekaj predlagajo, ljudje dajo pripombe, želiš jim iti naproti in traso prilagodiš, nato pa se pojavijo nove pripombe. Nikoli nismo vsi zadovoljni. Ob tem pa je treba poudariti, da ne župani ne ministri ne rišemo tras - to počnejo strokovnjaki. Ljudje pa tega včasih ne sprejmejo. Strinjam pa se, da je treba postopke pohitriti. Ne morejo trajati desetletja" je odgovorila.

Po besedah ministrice naj bi bil državni prostorski načrt (DPN) za hitro cesto sprejet leta 2027. Po sprejetju DPN sledijo projektiranje in pridobivanje dovoljenj. Če bo prostorski akt

Na srečanju ministrice za infrastrukturo in koprskega župana so bile v ospredju infrastrukturne teme.

sprejet leta 2027, bi se nadaljnji postopki bistveno pohitrili, meni ministrica. "Namesto o desetletjih bi govorili o letih."

Vlada Kopru prenesla zemljišče za dvigalo na Markovec

Vlada je na včerajšnji seji na koprsko občino brezplačno prenesla zemljišče v Semečeli, kjer naj bi zgradili dolgo na-

črtovano dvigalo na Markovec. Gre za 9.788 kvadratnih metrov veliko zemljišče, vredno približno 1,2 milijona evrov, ki bo občini omogočilo pridobitev gradbenega dovoljenja. Občina mora do sredine februarja oddati popolno vlogo s pravnomočnim gradbenim dovoljenjem, sicer tvega izgubo sofinanciranja v okviru mehanizma celostnih teritorialnih naložb (CTN).

"Prenos parcele je izjemen korak, ki nas približuje temu cilju," je poudaril župan Koprja. "Gre za zelo pomemben projekt tako za razvoj lokalne skupnosti kot za turistično promocijo Koprja," je o vertikalni povezavi po seji vlade v Luki Koper dodal podpredsednik vlade **Matej Arčon**. V letošnjem koprskem občinskem proračunu je za dvigalo namenjenih 3,9 milijona evrov. •

Alenka Bratušek

ministrica za infrastrukturo

"Vsakič, ko se odločimo, da traso nekoliko spremenimo, smo praktično na začetku. Ko pride do javne razgrnitve in ni preveč pripomb, se da postopke relativno hitro pripeljati do konca."

16. 01. 2026 **Primorske novice**

Stran/Termin: 5

Naslov: Prvi tovrstni projekt v državi naj bi financirali zasebni investitorji

Avtor: Katja Željan

Rubrika/Oddaja: PRIMORSKA

Žanr: POROČILO

Površina/Trajanje: 436,27

Naklada: 21.000,00

Gesla: ARHITEKTURNI NATEČAJ, ARHITEKTURA, ARHITEKT

AJDOVŠČINA • Župan napoveduje, da bo arhitekturni natečaj za EXPO Vipavska dolina objavljen še letos

Prvi tovrstni projekt v državi naj bi financirali zasebni investitorji

O postavitvi EXPA Vipavska dolina, sodobnega prodajno-razstavnega prostora, v katerem bodo lokalna podjetja in drugi ponudniki predstavljali svojo odličnost, se govori že vrsto let, letos pa naj bi približno 25 milijonov evrov vreden projekt začel dobivati konkretnije oblike. V drugi polovici leta bodo po besedah župana Tadeja Beočanina objavili arhitekturni natečaj.

• KATJA ŽELJAN

Strateški načrt za gradnjo EXPA Vipavska dolina ima ajdovska občina že nekaj let, v zasnovi pa gre za stičišče lokalnih ponudnikov in proizvodov (ne samo kmetijskih, temveč tudi drugih proizvodov Vipavske doline in regije) ter obiskovalcev in potrošnikov. Kompleks naj bi s svojo podobo in še bolj s ponudbo pritegnil in privabil tudi tranzitne potnike. Prizadevanja ajdovske občine podpirajo tudi v javni agenciji SPIRIT Slovenija, ki je leta 2021 že napovedovala, da kompleks EXPO Vipavska dolina predvideva več objektov, ki bi hkrati delovali kot demon-

stracijski in promocijski prostor pomembnih gospodarskih subjektov Vipavske doline, gradnjo skupnih obratov za predelavo mesa in mleka, hladilnico, skladišča in prostore za dokončanje izdelkov, manjši konferenčni center, gostinski obrat, recepcijo razseljenega hotela s turistično informacijskim centrom, razstavni prostor lokalnega gospodarstva, center za promocijo obrti in gospodarstva kot celote, razstavni salon industrijske dediščine s središčem za prenašanje tradicionalnih veščin starodavnih obrti in veščin, ki so v postopku pozabe, pa tudi deželo vodnih koles, na kateri je temeljil celoten industrijski razvoj Aj-

FOTO: ARHIV OBČINE AJDOVŠČINA

Za projekt EXPO Vipavska dolina naj bi letos objavili arhitekturni natečaj.

dovščine in Vipavske doline. Takrat so med drugim zapisali, da se bo gradnja EXPA Vipavska dolina začela v začetku leta 2022 in zaključila v letu 2023, a se to ni zgodilo.

Ne državni in evropski denar, temveč zasebni investitorji

In če je občina Ajdovščina pri uresničitvi projekta še pred leti računala na denar države in EU, župan **Tadej Beočanin** zdaj priznava, da naj bi približno 25 milijonov evrov vreden projekt financirali pretežno zasebni investitorji. Ima

pa občina za EXPO Vipavska dolina že nekaj časa rezervirano zemljišče ob južnem robu Ajdovščine, na območju med reko Hubelj, hitro cesto in obvoznico. Gre za približno 27.000 kvadratnih metrov veliko zemljišče, sam objekt naj bi imel med 10.000 in 12.000 kvadratnih metrov neto tlorisne površine. In kaj bo EXPO Vipavska dolina obsegal po aktualnih načrtih? "Urejen bo sodoben prodajno-razstavni prostor, v katerem bodo lokalna podjetja predstavljala svojo odličnost. Med predstavljenimi vsebinami bo tudi razstavni prostor letal-

ske industrije, brezpilotnih sistemov in letal podjetja Pipistrel ter sorodnih inovativnih rešitev. Pomemben poudarek EXPA bo tudi njegov osrednji družbeni in doživljajski prostor - Tržnica okusov, kjer se bodo predstavljali lokalni pridelovalci s svojimi izdelki, značilnimi za Vipavsko dolino," pojasnjuje višja svetovalka župana za odnose z javnostjo **Elisa Dedič**. Obiskovalcem bodo na voljo še turistično-informacijski center, restavracija s tradicionalnimi lokalnimi jedmi, prostor za degustacije lokalnih specialitet ter vinoteka.

Za sodelovanje se zanima več kot 20 partnerjev

"Obsežna analiza trga kaže izjemno zanimanje za projekt, saj naj bi se po ocenah približno 30 odstotkov tranzitnih obiskovalcev ustavilo prav na tej lokaciji. Za sodelovanje je zanimanje že izrazilo več kot 20 partnerjev, projekt pa koordinira občina Ajdovščina. Glavni namen EXPA je obiskovalcem zagotoviti pristen stik z lokalnimi specifikami ter prepoznavnimi izdelki, storitvami in doživetji, zaradi katerih je Vipavska dolina prepoznavna doma in v širšem prostoru," še poudarja Elisa Dedič. •

Pristen stik s ponudbo Vipavske doline

Glavni namen EXPA je obiskovalcem zagotoviti pristen stik z lokalnimi specifikami ter prepoznavnimi izdelki, storitvami in doživetji, zaradi katerih je Vipavska dolina prepoznavna doma in v širšem prostoru," poudarja višja svetovalka župana za odnose z javnostjo Elisa Dedič. Naj dodamo, da bo projekt EXPO Vipavska dolina prvi te vrste v državi.

Naslov: Jankovičeva tržnica ohranja več kot Hribarjev in Plečnikov načrt

Avtor: MARTINA LIPNIK

Rubrika/Oddaja: ODPRTA STRAN

Žanr: POROČILO

Površina/Trajanje: 784,79

Naklada: 3.723,00

Gesla: ARHITEKTURA, ARHITEKT, PROSTORSKO NAČRTOVANJE, UREJANJE

Jankovičeva tržnica ohranja več kot Hribarjev in Plečnikov načrt

Po mnenju g. Vasje Butine, objavljenem na Odprti strani 19. decembra 2025, predstavljeni zgodovinski razvoj ljubljanske odprte tržnice na Vodnikovem trgu razkriva, da bi moral biti namen župana Jankovića prenoviti osrednjo tržnico za nasprotnike te rešitve bistveno bolj sprejemljiv, kot bi bile predvidene prejšnje rešitve župana Ivana Hribarja in predvsem arhitekta Jožeta Plečnika. Ob tem ni pojasnjeno, s katerega zornega kota. Ker sta bila njuna načrta za današnji tržni prostor bistveno bolj radikalna od rešitve, ki jo predvideva Mestna občina Ljubljana danes, sta pa tudi povsem neprimerljiva! Sedaj predvideni poseg ogroža današnje stanje funkcije, fizike in kulturne vrednosti obravnavanega prostora.

Gospod Butina opisuje, da je Plečnikov načrt med drugim predvideval gradnjo pokrite tržnice s kletnimi prostori, kar bi omogočilo sodobnejšo organizacijo tržnih dejavnosti in olajšalo vsakodnevno delo prodajalcev. Temu se je kasneje deloma približala povojna ureditev tržne dejavnosti na prostoru, saj se je del tržne dejavnosti namestil v obstoječi kleti sosednje stavbe (semenišča), del pa pod Plečnikovimi arkadami; preostali proces se

danes odvija na prostem in daje prostoru specifično urbano kvaliteto.

Drugi časi, drugačne odločitve

Gospod Butina tudi pravi, da bi gradnja, ki jo je predvidel Plečnik, zahtevala več metrov globok izkop tudi na območju nekdanjega samostana in pokopališča, kar pa je razumljivo – vsaka klet potrebuje »globok« izkop, najmanj čca štiri metre; štiri etaže kleti, kot so predvidene v predlogu MOL danes, pa štirikrat toliko v globino. Gospod Butina se sprašuje, kaj bi od grobov nekdanjega mestnega pokopališča in podzemnih ostankov samostana ostalo. Sedanje tržnice kot odprtega javnega prostora na tem mestu zagotovo ne bi bilo – kar nedvomno drži glede na prikazano maketo načrta.

Glede predvidenih rušitev stavb v okolici tržnice lahko rečemo samo: »Drugi časi, drugačne odločitve!« Prav gotovo tudi takrat lastniki (Cerkev) svojih stavb ne bi prepustili v odvzem brezplačno?! Načrt za pokrite mesnice pod arkadami na Adamič-Lundrovem nabrežju je ob upoštevanju že izdelanega načrta za novi magistrat (dopolnjen leta 1939) Plečnik dokončal leta 1940 – pri tem pa ni jasno, kako naj bi na istem prostoru še naprej načrtovali »novi magistrat«, skupaj s »tržno dejavnostjo«.

Ob navajanju nevarnosti, da bi prekinjeni vodni tokovi pod zemljo lahko škodili Plečni-

kovi pokriti tržnici, ne smemo spregledati, da teh nevarnosti Plečnik ni zaznal, čeprav ima njegova tržnica precej globoko kletno etažo, kot pravi gospod Butina – vendar če pogledamo prereze v novem načrtu za gradnjo garažne hiše, globina kleti pod Plečnikovimi arkadami ne predstavlja niti celotne globine samo zgornje etaže na novo načrtovane garažne hiše, kar pomeni, da so nevarnosti podzemnih vodnih tokov realne. Vse skupaj ni primerljivo – stanje vodnega režima podtalnih vod bi se z globokim novim objektom popolnoma spremenilo.

Leta 1943 je Plečnik, po pričevanju gospoda Butine, NUK oziroma univerzitetni knjižnici (dr. Jožetu Rusu) podaril zbirko 22 načrtov s pripisom, »da ne pridejo v pogin in pozabljenje«, med njimi pod št. 1 tudi načrt novega magistrata. Taka gesta je pričakovana, saj gre za shranjevanje načrtov kot avtorskih idej, kar pa ne pomeni, da so ostali izvedljivi in »uresničeni« ali uresničljivi.

Predvidene rušitve danes nesprejemljive

Vse rušitve, ki jih je Plečnik v svojem času predvidel, so za današnji čas vsekakor popol-

noma nesprejemljive ideje za obravnavani prostor, saj se je med tem razvilo varstvo že zgrajenega kvalitetnega stavbnega tkiva do te mere, da rušenje obstoječih zaščitnih stavb ne pride v poštev na noben način. Poleg tega v času Plečnika tudi ni obstajal pritisk avtomobilskega prometa na mestni prostor, o garažnih hišah se še ni »modrovalo«, danes pa imamo zapovedan »trajnostni prostorski razvoj« z vsemi za to nujnimi razmisleki. Med drugim ima to za posledico prav mednarodno Unescovo zaščito za celotno urbano potezo Plečnikovih ureditev, v obstoječem stanju, kot je bila izvedena.

Gospod Butina še pravi: »To ni vprašanje arhitekture ali ohranjanja Plečnikove dediščine, ampak širšega odnosa do razvoja mesta. Zato je pomembno, da se razprava opira na dejanske podatke, strokovne presoje in primerjave z zgodovinskimi rešitvami, ne pa na vtise ali politično zasičenost.« Prav to je bistveno – pri predstavljenih dokumentih za želeno načrtovano novo gradnjo garažne hiše (oziroma dveh hiš) pod Vodnikovim (in Krekovim) trgom obstaja veliko nedorečenih izhodišč in nedorečenih oziroma napačnih rešitev za celotno vsebino načrtovanega; ne gre za »vtise« ali za »politično zasičenost«, ampak za dejstva, ki jih prav zaradi objektivnosti napak »politična zasičenost« investitorja (MU MOL) noče preveriti.

Vasja Butina: »Z izkopom po Plečnikovih načrtih za magistrat bi segli pod nivo opuščenega pokopališča in v vodne žile, ki jih kot veliko nevarnost za pokrite mesarske tržnice napovedujejo nekateri nasprotniki gradnje. Ti se nenehno sklicujejo na Plečnika in njegovo dediščino.« Pri vsem gre za ključno nerazumevanje odnosov zaščite nepremične kulturne dediščine, še posebno Plečnikovih arhitekturnih in urbanističnih spomenikov, ki jih varuje tudi mednarodna zaščita Unesca, ta pa ne sme postati ogrožena zaradi novih posegov v bližini.

Gospod Butina tudi navaja: »Pogost argument nasprotnikov predvidene rešitve je sklicevanje na dediščino nekdanjega samostana in predvsem pokopališča. Vendar zgodovina kaže drugače. Hribarjev projekt bi stal neposredno nad grobovi, pri čemer takrat niso izvajali arheoloških zaščitnih postopkov« – to je pa malo verjetno! Takrat je šlo za »posvečeno zemljo« katoliškega pokopališča, kar je moralo biti predhodno urejeno. »Tudi Plečnik je gradil v času, ko kulturnovarstveni standardi niso bili usmerjeni v ohranjanje arheoloških plasti, temveč zgolj v dokumentiranje« – v dokumentiranje, kar ni šlo brez arheoloških

raziskav, in nadaljnjo potrebno hrambo, v skladu z arheološko stroko. Danes bi se morale celovite arheološke raziskave takega območja izvajati, še preden pade odločitev o gradbišču, da se ne prejudicira odstranitev vsega najdenega zaradi načrtovanih novogradenj, če bi hoteli biti dosledni in bi omogočali eventualne ohranitve »in situ«.

Načrtovana gradnja bo dejansko ogrozila kvaliteto zaščitenih nepremičnih spomenikov, saj načrtovalec podzemne garažne hiše v svojih dokumentih z ničimer ne more jamčiti nedvomne varnosti gradbenih del za obstoječo okolico; načrtovani posegi niso podprti z izračuni, projektno dokumentacijo ali mnenji neodvisnih strokovnih institucij tako natančno, da bi zagotovili intaktnost okoliških obstoječih zaščitenih objektov, projektna dokumentacija ali mnenja neodvisnih strokovnih institucij so delna, nedokončna in nedoločna, iz njih ni mogoče najti zagotovila, da posledic na okolico in na okolje ne bo. Že sama prostorska »pravna podlaga« za investicijo (OPN MOL-ID) preveritev v tem smislu ne vključuje, manjka tudi vmesna faza, to je izdelava OPPN za območje.

Gospod Butina meni, da »strokovni argumenti pogosto ostanejo v ozadju, medtem ko prevlada občutek načelnega nasprotovanja. V javnosti se enake skupine pojavljajo tudi pri drugih večjih projektih mesta – ne

toliko zaradi tehničnih vprašanj, temveč kot izraz nestrinjanja z dolgoletnim vodenjem občine.« Na žalost navedeno deloma drži, podprto pa je z nedosledno komunikacijo z javnostjo ter polovičarskim pristopom k varstvu okolja ter načrtovanja v prostoru.

»Vtis« demokratičnega dialoga je pomemben, »politična zasičenost« pa je stvarnost demokracije – škoda je, če se boj različnih političnih nasprotnikov odvija na področju varstva okolja in urejanja prostora, velikokrat v škodo tega.

Kaj v dokumentih manjka

Glede načrtovane »celovite prenovе tržnice« je možnih več rešitev in variant, o katerih pripravljalec in investitor nista ničesar predstavila, pa bi morala. Po poglobljenem preučevanju se je izkazalo, da za lokacijo prenovе tržnice na Vodnikovem trgu v dokumentih manjka:

- v DGD-dokumentaciji »prikaz stanja« že preiskane arheološke dediščine,
- njena registracija, prenesena v javno dostopne uradne evidence: del fortifikacijskega sistema (barbakan, Kloštrska vrata, obzidje) in del sakralnega predela (samostanska cerkev, arkadni hodnik) Stare Ljubljane; samo zaznamba v zemljiški knjigi za izdelavo nadaljnjih načrtov ne zadostuje – potrebna je evidentiranost v zemljiškem katastru z natančnimi geolociranimi točkami – izdelan »geodetski načrt« za že preučene dele arheološke dediščine;
- prav tako opredelitev vsega v »prikazu stanja področja kulturne dediščine« v OPN MOL-ID kot del geodetske podloge v obliki »geodetskega načrta« najmanj v merilu 1:1000;
- zaradi velike verjetnosti novih nahajališč pomembnih arheoloških ostalin bi moral ZVKDS zato, da se izogne njihovem poškodovanju, odrediti poseben postopek predhodnih arheoloških raziskav pred izdajo kakršnih koli gradbenih dovoljenj na območju nahajališča za predvidene nove gradnje, kot to izhaja tudi iz veljavnega odloka o razglasitvi arheološkega najdišča na Vodnikovem, Ciril-Metodovem in Krekovem trgu za kulturni spomenik lokalnega pomena, 3. člen (Ur. l. RS št. 29/2013);

- nahajališče je na podlagi že znanih podatkov tako pomembno, da bi mu moral biti podeljen interventni status »arheološkega spomenika državnega pomena«, z opredeljeno pravico dostopa javnosti do njega.

V prostorskem aktu (OPN MOL-ID), ki mu mora slediti načrt za gradbeno dovoljenje, manjkajo ključni podatki v »prikazu stanja«, in sicer navedba in prikaz območja in registracije Unescove zaščite Plečnikovih projektov univerzalnega pomena na obravnavanem prostoru. Za ta izpad sta odgovorni država s pristojnimi ministrstvi ter občina kot nosilka lokalnega prostorskega načrtovanja.

Register Unesca je del slovenske zakonodaje, kot tak obvezen za lokalne skupnosti, in je nedvoumen: »Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani – urbano oblikovanje po meri človeka« – Decision Code 44 COM 8B.45; skladno s slovensko zakonodajo mora biti vključen v »prikaz stanja varovane kulturne dediščine« in v nadaljnjem načrtovanju spoštovan. Proces za projekt »prenove centralne tržnice« se je temu izognil.

MARTINA LIPNIK, u.d.i.a., Ljubljana

Glede predvidenih rušitev stavb v okolici tržnice, lahko rečemo samo: »Drugi časi, drugačne odločitve!«

Fotografija: Tomaž Skale

15. 01. 2026 Življenje in tehnika

Stran/Termin: 66

Naslov: Vitruvijeve človek

Avtor: Borut Jurčič Zlobec

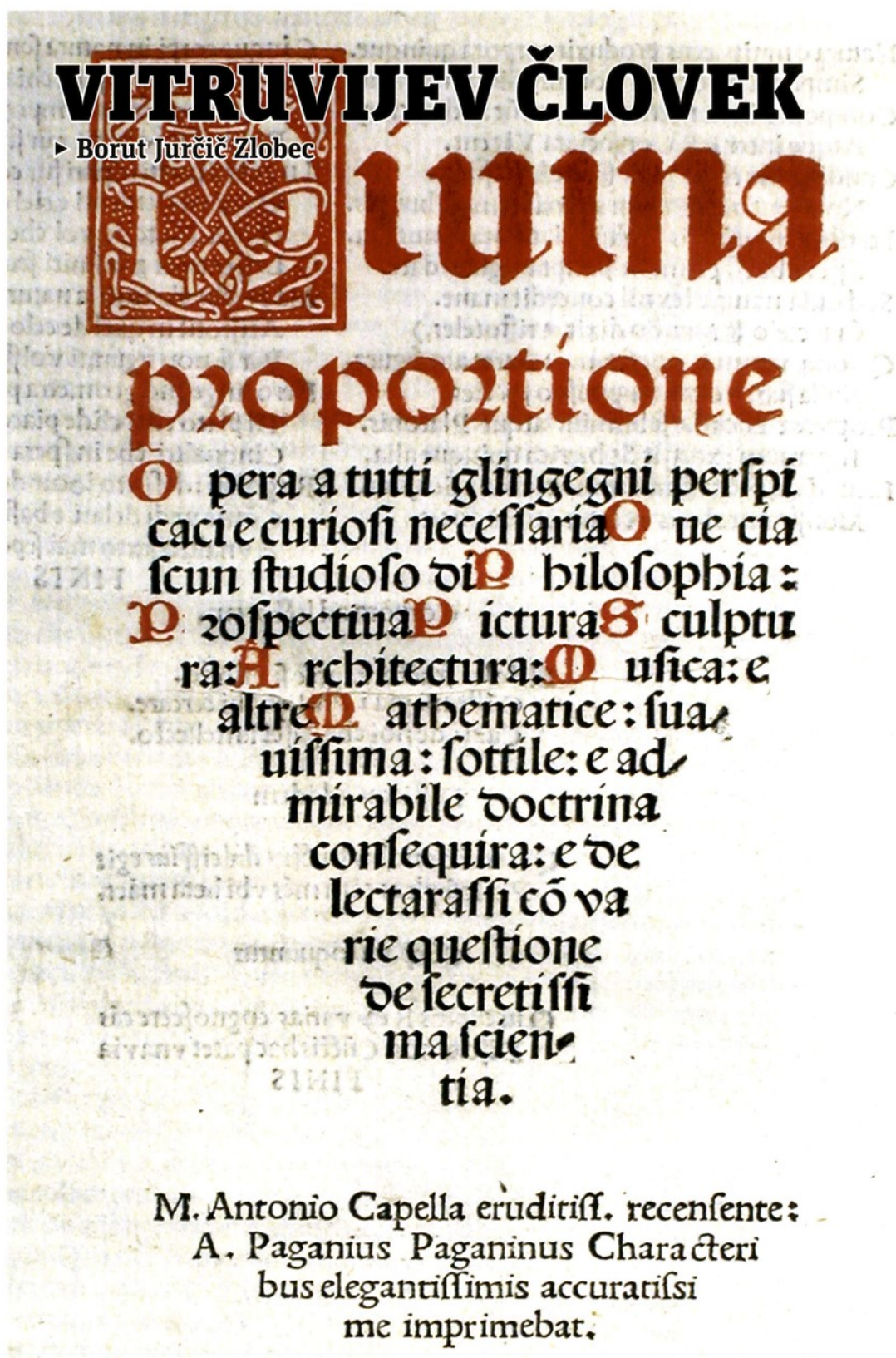
Rubrika/Oddaja: /

Žanr: POROČILO

Površina/Trajanje: 1.776,40

Naklada: 9.200,00

Gesla: ARHITEKTURA, ARHITEKT

Kakšno je razmerje med premerom krožnice in stranico kvadrata na sloviti skici Leonarda da Vincija Vitruvijev človek? Odgovor na to vprašanje bomo poiskali v okoliščinah, v katerih je skica nastala. Da bomo bolje razumeli okoliščine nastanka skice, si bomo med drugim pogledali njeno zgodovinsko ozadje.

📖 Naslovnica
Paciolijeve knjige
Božanska razmerja
iz leta 1509
(vir: Wikipedia)

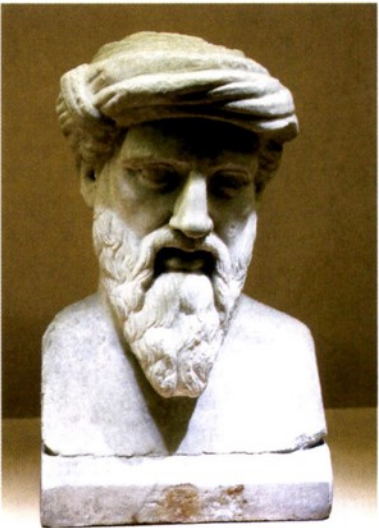
► **PITAGORA, PITAGOREJCI
IN VITRUVIJ**

Najprej pa pogledajmo, kdo je bil Pitagora. Ta grški učenjak se je rodil med letoma 580 in 569 pr. n. š. in umrl leta 500 pr. n. š. Znan je predvsem po svojem izreku o kvadratih stranic pravokotnega trikotnika, vendar se je ukvarjal še z marsičem, npr. filozofijo in z glasbo. Ustanovil je tudi versko ločino, preko katere je širil svoja prepričanja. O njem samem je neposredno znanega zelo malo, večino podatkov smo izvedeli posredno preko njegovih sledilcev, torej pitagorejcev. Ti sledilci oz. boljše rečeno učenci so v vsem videvali naravna števila, razmerja med njimi pa naj bi po njihovem določala notranjo zgradbo sveta.

Da je glasbeni ton posledica nihanja, npr. pri ubiranju strun, pri čemer dolžina strune določa višino (frekvenco) tona, je bilo Pitagori znano. Vedel je tudi, da sočasno zveneči glasbeni toni, pri katerih je razmerje njihovih frekvenc enako razmerju manjših naravnih šte-

vil, zvenijo prijetno. Pitagorejci so si predstavljali, da na prav takšen način, torej s frekvencami tonov v razmerju manjših naravnih števil, zvenijo tudi nebesna telesa. Ta zven so imenovali harmonija sfer, kar je potrjevalo njihovo prepričanje, da se skrivnosti sveta skrivajo v teh razmerjih.

Vitruvij je bil rimski arhitekt, ki je sledil pitagorejski filozofiji. Rodil

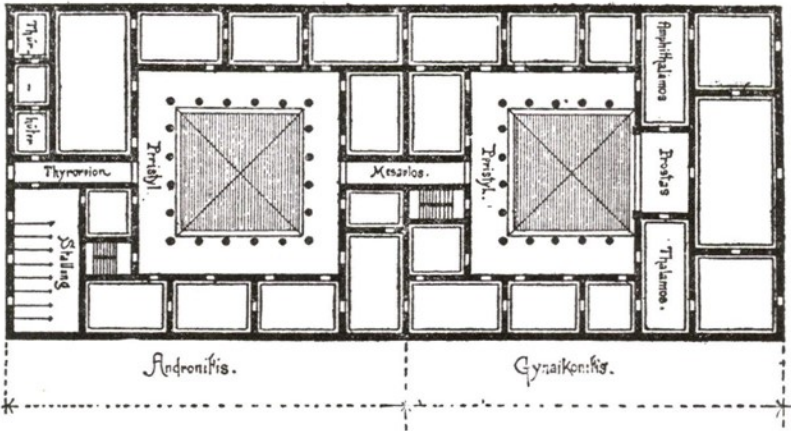

📖 Rimski posnetek
grškega kipa
Pitagore
(foto: Szilas;
vir: Wikipedia)

življenjetechnika ▶ januar 2026 ▶ VITRUVIJEV ČLOVEK

➔ Tloris grške hiše iz Vitruvijeve knjige *De architectura* (vir: Wikipedia)

se je med letoma 80 in 70 pr. n. š. in umrl pred letom 15 pr. n. š. Vitruvij je bil prepričan, da v naravi vladajo pitagorejska razmerja, zato jih je prenašal v gradbene načrte. Posebej se je zanimal za racionalna razmerja, ki se skrivajo v merah človeškega telesa. V svoji knjigi *De architectura* je tako zapisal, da bi figuri ležečega moškega glede na položaj udov lahko orisali krog in kvadrat (*homo ad circulum, homo ad quadratum*).

▶ **LUCA BARTOLOMEO DE PACIOLI**

Luca Bartolomeo de Pacioli je živel v letih med 1447 in 1517. Bil je italijanski matematik in frančiškanski duhovnik, ki je prijateljeval tudi z Leonardom da Vincijem. V Milanu je v letih 1496–1498 napisal knjigo *Divina proportione* oz. po slovensko *Božanska razmerja*, ki je izšla v Benetkah leta 1509. Knjigo je ilustriral Leonardo da Vinci.

Kot je razvidno že iz naslova, je v knjigi pisal o božanskih razmerjih v geometriji in aritmetiki s poudarkom na pitagorejskih racionalnih razmerjih. Med drugim se je ukvarjal tudi z razmerji, ki jih najdemo v

pravilnih večkotnikih in platonskih poliedrih. Posebej ga je zanimal pravilni petkotnik, ki je bil zanj prava zakladnica odkritij. V tem liku je našel razmerje zlatega reza, ki pa ga ni posebej izpostavil, niti se ni spuščal v njegovo estetiko. Kot kaže, so ga bolj zanimala razmerja pitagorejcev. Naslov knjige je zato treba razumeti po pitagorejsko, torej kot skupek božanskih razmerij na splošno, ne pa posvečenega le enem razmerju.

▶ **RAZMERJE ZLATEGA REZA**

Ker ima razmerje zlatega reza med umetniki in arhitekti močan naboj, ga marsikdo vidi tudi tam, kjer ga ni. V tridesetih letih sodelovanja pri ocenjevanju raziskovalnih nalog iz matematike na srečanjih mladih raziskovalcev pod okriljem Zveze za tehnično kulturo sem naletel na številne naloge na temo zlatega reza. Ni treba posebej poudarjati, da marsikdo to razmerje mrzlično išče na vseh koncih in krajih. Najbolje ta odnos umetnikov in arhitektov do zlatega reza opiše naslednji zapis:

Zlato razmerje pomeni vrata za razumevanje življenja. To razmerje ime-

nujemo tudi božansko razmerje, ker predstavlja vrata v globlje razumevanje lepote, čudežnosti in duhovnosti življenja. Je skoraj neverjetno, da ima eno samo število tolikšen vpliv v naravi, človeški zgodovini, znanosti, umetnosti in vsemirju v celoti.

Ta zapis bi prav lahko prepisali od pitagorejcev. Edina razlika je v tem, da so ti govorili o racionalnih razmerjih, razmerje zlatega reza pa je iracionalno število. Ne samo to, razmerje zlatega reza je v nekem smislu celo najbolj iracionalno od vseh iracionalnih števil. V kakšnem smislu, bomo izvedeli v nadaljevanju.

Pitagorejci so bili tako zelo zaverovani v svoja racionalna razmerja, da so kot bogoskrunstvo razumeli besede enega od pripadnikov skupine, Hipasa. Ta je dokazoval, da di-

agonala kvadrata ni v racionalnem razmerju s stranico tega kvadrata. Trditev je med pitagorejci vzbudila takšno jezo, da naj bi Hipasa vrgli iz čolna, zaradi česar naj bi utonil. Te zgodbe pa Hipasovi sodobniki ne omenjajo, tako da je njena verodostojnost vprašljiva. Vseeno pa odseva strogo disciplino med pitagorejci, ki ni bila nikoli vprašljiva.

Reductio ad absurdum

Dolžina diagonale kvadrata s stranico 1 je $\sqrt{2}$. Dokaz, da $\sqrt{2}$ ni racionalno število, je lep primer matematične trditve *reductio ad absurdum*. Predpostavimo, da obstajata dve tuji naravni števili (torej števili brez skupnih deliteljev) m in n , da velja:

$$\sqrt{2} = \frac{m}{n}, \rightarrow 2 = \frac{m^2}{n^2}, \rightarrow m^2 = 2 n^2, \rightarrow m = 2 k, \rightarrow 4 k^2 = 2 n^2, \rightarrow 2 k^2 = n^2.$$

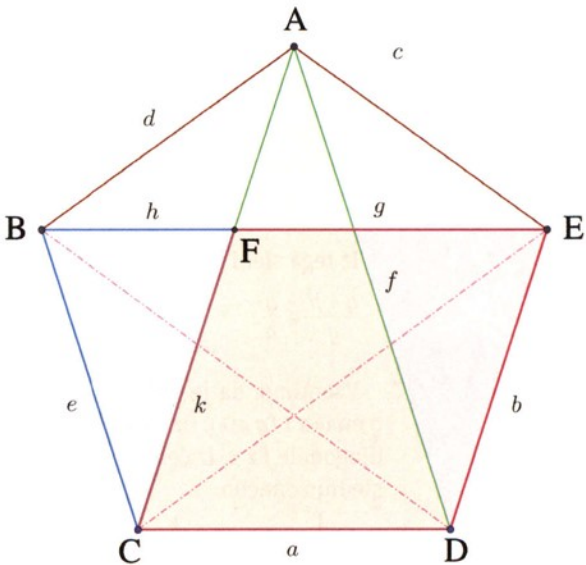
Pri tem mora biti m sodo, n pa liho število. Kvadrat lihega števila je vedno liho število. A če je m sodo število, je m^2 gotovo deljiv s 4, zato lahko enačbo delimo z 2. Na levi imamo še vedno sodo število, medtem ko je število na desni liho. To seveda ni mogoče. To protislovje dokazuje, da $\sqrt{2}$ ni mogoče zapisati v obliki ulomka.

Zlati rez in pravilni peterokotnik

Oglejmo si torej, kaj je Paciolijsa tako privlačilo v razmerjih, ki jih najdemo v pravilnem petkotniku. Na sliki je pravilni petkotnik, v katerem so vrisane diagonale in označeni so trije liki znotraj petkotnika, ki nas bodo zanimali. Najprej pogledjmo dva trikotnika, modri (B, C, F) in zeleni trikotnik (A, C, D). Trikotnika sta podobna in enakokraka. Naslednji lik je rdeči

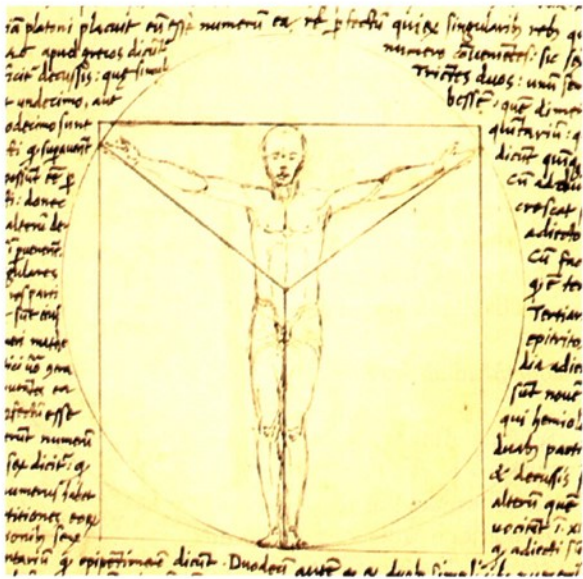
romb (F, C, D, E). Stranice romba so enake dolžine kot stranice peterokotnika. Daljica g je vzporedna s stranico petkotnika a , stranica petkotnika b pa z daljico k . Kraka modrega

Enakostranični petkotnik (risba Borut Jurčič Zlobec)

Življenje in tehnika ▶ januar 2026 ▶ VITRUVIJEV ČLOVEK

Da Vinci ni bil edini, ki se je ukvarjal s človeško figuro v Vitruvijeveh razmerjih. Na sliki vidimo skico, ki jo je narisal Giacomo Andrea leta 1490, ki bi lahko vplivala tudi na da Vinci.

trikotnika sta enake dolžine kot stranica petkotnika. Dolžina osnovnice modrega trikotnika je enaka dolžini diagonale, od katere odštejemo dolžino stranice petkotnika. Tako imamo pripravljeno vse, kar potrebujemo za zaključek razlage.

1. izrek: točka F razdeli diagonalo na daljici h in g. Razmerje dolžine diagonale proti dolžini daljice g je enako razmerju dolžine daljice g proti dolžini daljice h. Tega iz navedenega ni težko razbrati, zato prepustimo bralcu, da postavi piko na i.

Če označimo dolžine kar z oznakami daljic, potem lahko zapišemo: $f : g = g : h$ in $f = g + h$

Iz tega sledi:

$$\frac{g + h}{g} = \frac{g}{h}$$

Vzemimo, da je dolžina stranice g enaka 1 ($g = 1$). Označimo dolžino diagonale f z x, iz česar dobimo naslednjo enačbo:

$$x = \frac{1}{x - 1}, \rightarrow x - 1 = \frac{1}{x}, \rightarrow x = 1 + \frac{1}{x}$$

Verižni ulomki

Če zaporedno vstavljamo $x = 1 + 1/x, \rightarrow x = 1 + 1/(1 + 1/(1 + ...))$, dobimo neskončni verižni ulomek za razmerje zlatega reza. Vsi koeficienti so enaki 1.

Če ulomek prekinemo, dobimo racionalno število, ki ga imenujemo konvergent. Brez dokazovanja ga izrazimo kot:

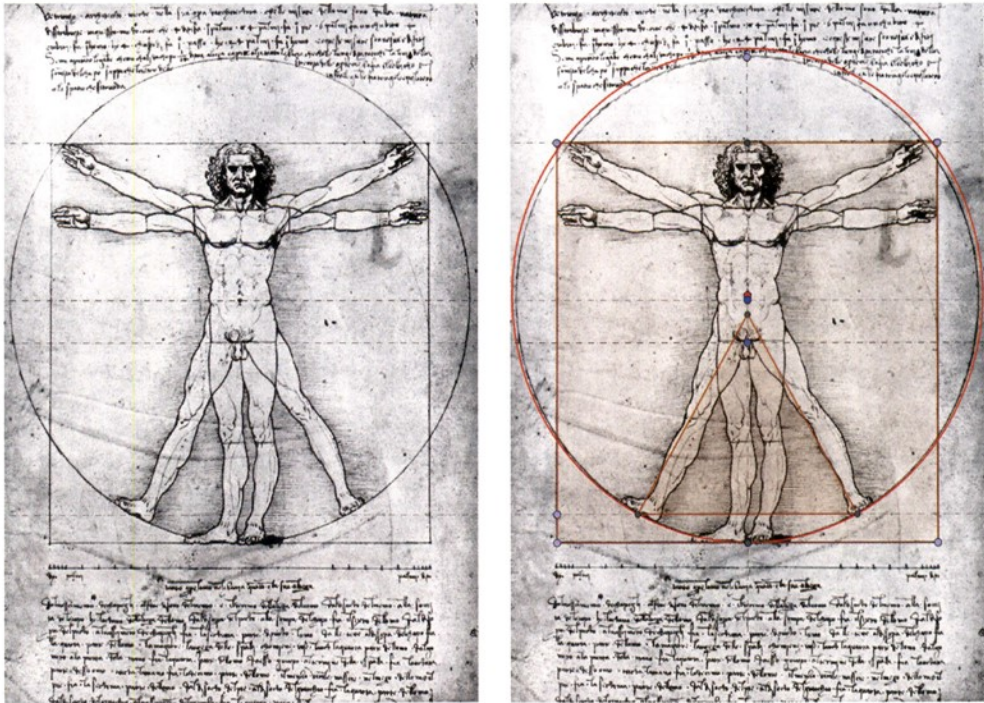
2. izrek: konvergent je najboljši racionalni približek danemu iracionalnemu številu z imenovalcem, enakim ali manjšim od imenovalca konvergenta.

Velik člen v verižnem ulomku pomeni, da se je konvergent, ki vsebuje člene do tega člena, že ‘močno približal’ končni vrednosti. Če so vsi koeficienti enaki 1, pa pomeni, da se dano število z najboljšimi racionalnimi približki kar se le da izogiba samemu številu. Ker je konvergenca konvergentov najslabša mogoča, je razmerje zlatega reza najbolj iracionalno število sploh. Ta lastnost zlatega reza je ključna.

DA VINCIJEVA SLIKA VITRUVIJEVEGA ČLOVEKA

Da Vinci pravzaprav ni bil edini, ki se je ukvarjal z Vitruvijevim človekom. Na dela tega rimskega arhitekta je v 15. stoletju med brskanjem po razpadajočih zapisih iz starega veka naletel italijanski humanist Poggio Bracciolini. Zanj je bila De architectura med najpomembnejšimi deli, ki jih je rešil pred pozabo.

Oglejmo si da Vincijevo sliko. Poleg skice je napisano besedilo v značilni da Vincijevi zrcalni pisavi. Besedilo je v dveh delih, prvi je nad in drugi pod sliko. Zgornji del se v veliki meri naslanja na Vitruvijevo pisanje.

Vitruvij je bil arhitekt in v svojem delu o arhitekturi navaja, da je dimenzije človeka Narava določila takole: ena dlan meri štiri prste, stopalo meri štiri dlani, komolec šest dlani, višina človeka štiri komolce, korak razkrcenih nog meri štiri komolce, kar je enako višini človeka, ki meri 24 dlani.

Te mere je Vitruvij uporabljal v svojih gradbenih načrtih.

Če razkrcite noge tako, da se vaša glava spusti za eno štirinajstino vaše višine, in dvignete roke, da se vaši iztegnjeni prsti dvignejo do višine vrha vaše glave, se bo v središču iztegnjenih udov nahajal popek, medtem ko bo prostor med nogami tvoril enakostranični trikotnik.

Spodnji del besedila opisuje naslednja razmerja:

Dolžina iztegnjenih rok je enaka višini človeka; od linije las do spodnjega dela brade je desetina človekove

višine; od podbradka do vrha glave je osmina višine človeka; od prsi do vrha glave je šestina višine človeka; od vrhnjega dela prsnega koša do linije las je sedmina človekove višine. Največja širina ramen je četrtnina višine človeka; od prsnih bradavic do vrha glave je četrtnina višine človeka; razdalja od komolca do konice prstov na roki je četrtnina višine človeka; razdalja od komolca do pazduhe je osmina višine človeka; dolžina dlani je desetina višine človeka; koren penisa je na polovici višine človeka; stopalo meri sedmino višine človeka; od stopala do kolena je četrtnina višine človeka; od spodnjega dela kolena do korena penisa je četrtnina višine človeka; razdalji od podbradka do nosu in od obrvi do linije las sta enaki dolžini ušes in eni tretjini obraza.

Točke, ki določajo ta razmerja, so na risbi označene s črtami. Pod ris-

📌 Vitruvijeve človek (po fotografiji izvornika v Akademski galeriji v Benetkah priredil Borut Jurčič Zlobec)

življenjetehtnika ▶ januar 2026 ▶ VITRUVIJEV ČLOVEK

bo je črta, katere dolžina je enaka stranici kvadrata in je razdeljena na štiri komolce, od katerih sta zunanja dva razdeljena na šest dlani (pri dveh je zrcalno zapisana beseda *dlan*), skrajni dve dlani sta razdeljeni na štiri prste (vsak je označen s *prsti*). Označbe na desni sliki so dodane nad s programom *geogebra*.

▶ ZAKLJUČEK

Pogosto slišimo trditev, da je razmerje stranice kvadrata in polmera krožnice na sliki v zlatem rezu. Vendar pa besedilo ob sliki pravi, da je Vitruvij poznal pitagorejsko filozofijo narave in jo je tudi upošteval. To pomeni, da so ga zanimala predvsem racionalna razmerja, ki naj bi skrivala v sebi naravne zakonitosti. O zlatem rezu ni zapisana niti beseda.

V besedilu pa manjka podatek o višini popka, kar dopušča nekaj prostora za ugibanje. Podroben pogled na sliko nam razkrije, da je da Vinci tudi v tem primeru upošteval razmerja majhnih celih števil in določil velikost premera krožnice na 17 enot, torej sedemnajst štirinaj-

stin višine človeka. Ta mera se popolnoma ujema s sliko in vse kaže, da sestava risbe temelji prav na tej predpostavki.

Na sliki je središče da Vincijeve krožnice označeno z modro piko, središče krožnice, katere polmer je v zlatem razmerju s stranico kvadrata, pa smo označili z rdečo piko. Čez krožnico na sliki smo dodali črtkano krožnico. Obe se ujemata do debeline črte natančno, popek pa sovпада s središčem krožnice. Zlata krožnica je označena s polno rdečo črto. Kot vidimo, se obe krožnici stikata na dnu.

SPLETNI NASLOVI

- ▶ <https://tinyurl.com/ycyrfadb>
o Vitruviju
- ▶ <https://tinyurl.com/5n9au6kz>
- ▶ <https://tinyurl.com/49wbf4tn>
Luca Bartolomeo de Pacioli in knjiga *Božanska razmerja*
- ▶ <https://tinyurl.com/2s9n78h5>
- ▶ <https://tinyurl.com/kmjts9ek>
o da Vincijevi risbi Vitruviјеvega človeka
- ▶ <https://tinyurl.com/463nas8s>
program *geogebra*

